

Arkkiipiispa Tapio Luoma

Älä kadota sieluasi

Saarna virkaanasettamismessussa 3.6.2018

Elämä on täynnä valintoja. Kotona vaatekomeron edessä tai kaupassa hyllyjen välissä pulmaksi muodostuu toisinaan se, mikä tarjolla olevista vaihtoehdoista olisi paras. Kalenterin järjestämisessä tai äänestämiseen valmistautumisessa on tehtävä ratkaisuja. Erityisen vaikeaa valintojen tekeminen on silloin, kun on luovuttava joistakin vaihtoehdoista. Toisaalta maailmassa – niin lähellä kuin kaukanakin – on paljon ihmisiä, jotka voivat korkeintaan unelmoida sellaisesta valinnanvarasta, jossa aidosti pystyisi valitsemaan eri vaihtoehdoista.

Valinnat ja ratkaisut heijastelevat arvomaailmaamme, sitä, mitä pidämme arvokkaana ja tärkeänä. Meillä omassa maassamme tarvitaan arvokeskustelua. Sitä kaivataan ja sitä on toki myös käyty. Samalla on havaittu, että tämä ei ole aivan helppo tehtävä, sillä se, mitä pidetään tärkeänä ja arvokkaana, ei ole suinkaan yksiselitteistä. Monet koko yhteiskuntaamme koskevat ajankohtaiset kysymykset jakavat mielipiteitä. Kärjistyneet näkemykset ja niiden vieläkin kärjekkäämpi esittäminen ryhmittelevät ihmisiä eri leireihin, joiden vuoropuhelu on vaikeaa.

On pakko myöntää, että meillä näyttää olevan kovin erilaiset näkemykset siitä, mikä on arvokasta ja tärkeää. Tästä huolimatta näkökantoja yhdistää yksi arvokkaaksi ja tärkeäksi mielletty asia: se, mikä on ihmiselle hyväksi. Vastuulliset ratkaisut ja valinnat pyrkivät tavalla tai toisella ottamaan huomioon ihmisen hyvän. Olkoon kyse yhdenvertaisuuden toteutumisesta tai ilmastonmuutoksen hillitsemisestä, demokratian puolesta puhumisesta tai sotien, nälän ja katastrofien piinaamien ihmisten auttamisesta, haluamme toimia niin, että ihmisen hyvä toteutuisi. Ongelmamme ei tällöin ole siinä, että emme oivaltaisi ihmisen hyvän merkitystä, vaan siinä, että tätä hyvää tavoitellessamme erilaiset arvostukset ja tärkeysjärjestykset ohjaavat meitä toimimaan moneen eri suuntaan.

Päivän evankeliumissa Jeesus puhuu valinnoista ja ratkaisuista, siitä, mikä on arvokasta ja tärkeää. Hän puhuu ihmisen hyvästä. *”Joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni kadottaa, on sen löytävä. Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman mutta menettää sielunsa?”*

Jeesus puhuu painokkaasti ihmisestä ja ihmiselle. Hän keskittää huomion ihmisen hyvään. Ihmisen hyvä ei silti voi olla sumeilematonta itsekeskeisyyttä, sellaista, jossa ihmisen oma hyvä on arvokkaampaa kuin jonkun toisen ihmisen tai toiseen ihmisryhmään kuuluvan hyvä. Eikä ihmisen hyvä ole myöskään välttämättä arvokkaampaa kuin vaikkapa luonnon hyvä.

Jeesus nivoo opetuksensa ihmisen hyvästä omaan persoonaansa: *”Joka elämänsä minun tähteni kadottaa, on sen löytävä.”* Ihmisen hyvä ei ole lopulta kiinni vain ihmisestä itsestään. Sen lähteenä on Jeesus Kristus, meidän Herramme, joka on yhtä aikaa paitsi ihminen myös Jumala. Tämä on yksi osoitus siitä, mitä tarkoitetaan, kun puhutaan Kristus-keskeisyydestä. Jeesuksessa ihmisen hyvä yhdistyy Jumalan hyvyteen. Ihmisen huomioon ottaminen on Jumalan palvelemista ja Jumalan kunnioittaminen on ihmisen arvostamista.

Jeesus johdattelee arvojärjestyspohdintojamme vieläkin syvemmälle. *”Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman mutta menettää sielunsa?”* Niin, mitä hyödyttää onnellisuuden tavoittelu, jos mikään ei riitä? Mitä hyödyttää vaikutusvalta, jos sen hintana on, että ihminen joutuu olemaan jotakin muuta kuin mitä hän on? Tai mitä hyödyttää korkea asema, jos ihminen sen häikäisemänä

sokaistuu ja kadottaa sekä halunsa että kykynsä asettua toisen ihmisen asemaan? Tai mitä hyötyä on suuresta suosioista, jos suosion osoittaja on suosituille yhdentekevä?

Oman sielunsa menettäminen on Jeesuksen mukaan suuri onnettomuus. Sielun käsite on vaikea määritellä. Mistä puhumme, kun puhumme sielusta? Yksi tapa ymmärtää se on , että sielu tarkoittaa sitä, mikä jokaisessa ihmisessä on luovuttamatonta ja ainutlaatuista. Sielu on jokaisen persoonan ydin, hänen ihmisyytensä, hänen minuutensa ydin. Sielu on persoonan ulottuvuus, johon kohtaaminen toisen ihmisen ja Jumalan kanssa jättää aina jälkensä.

Yksi sielunsa kadottamisen ikävistä seurauksista on, että ihminen kadottaa kyvyn olla läsnä. Silloin ihminen on aina jossakin muualla, joidenkin muiden kanssa, mutta ei niiden, jotka juuri nyt ovat hänen lähellä ja tarvitsisivat hänen läsnäoloaan. Empatia, myötätunto, valmius kuunnella toista ihmistä, ovat juuri niitä kipeästi tarvittuja asioita, joiden voi sanoa nousevan sielusta.

Jeesuksen mukaan sielun menettäminen on siis suuri vahinko, koska silloin katoaa mahdollisuus syvään yhteyteen toistemme mutta myös Jumalan kanssa. Jotakin siitä ihmisyydestä, jonka Jumala on meille luomilleen ihmisille tarkoittanut, jää toteutumatta. Kosketuskohta omaan itseemme, toiseen ihmiseen mutta myös Jumalaan katoaa. Ihmisen hyvän kannalta on oleellista, että sielu pysyy tallalla.

”Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman mutta menettää sielunsa?” Näillä Herramme sanoilla on viesti myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon uudelle arkkipiispalle. Viime viikkoina olen joutunut paljon miettimään, mitä uuden ja vaativan viran vastaanottaminen merkitsee. Mihin tämä alkava virkakauteni vie minua itseäni ja mihin meidän kirkkomme sen aikana kulkee? Monenlaisen arkuuden keskellä on tuntunut erityisen hyvältä kuulla rohkaisua, jossa on kannustettu minua olemaan oma itseni. Kuulen tuossa Jeesuksen viestin: älä kadota sieluasi. Tästä kannustuksesta ja muistutuksesta olen hyvin kiitollinen.

Jeesuksen sanoma asioiden oikeasta arvojärjestyksestä kertoo osuvasti, mistä kristillisessä uskossa ja kirkon elämässä on kysymys: ihmisestä, joka on Jumalan luomistekoa, ihmisestä, joka tarvitsee toista ihmistä ja Jumalaa. Kyse on ihmisestä, jonka ratkaisut ja valinnat vaikuttavat toisiin ihmisiin ja myös koko luomakuntaan. Kyse on ihmisestä, jota Jumala rakastaa ja jonka kautta hän haluaa rakkautensa näkyvän kaikkialle. Kaiken tämän vuoksi on tärkeää, että emme kadota omaa sieluamme.